

Šľachtiteľský program oviec plemena jacob

Úvod šľachtiteľského programu:

Šľachtiteľský program a šľachtenie oviec plemena jacob (J) vychádza zo Zákona č. 194/1998 Z. z. o šľachtení a plemenitbe hospodárskych zvierat a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o šľachtení a plemenitbe“) a Smernice Rady 89/361/EHS týkajúcej sa čistokrvných chovných oviec a kôz. Napĺňanie šľachtiteľského programu sa vykonáva v súlade so Zákonom č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 18/2012 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii oviec a kôz v znení neskorších predpisov, Vyhláškou Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky č. 18/2001 Z. z. o vykonávaní kontroly úžitkovosti, kontroly dedičnosti a testovania úžitkových vlastností, kontroly zdravia, kontroly dedičnosti a testovania zdravia, hodnotenia zovňajšku hospodárskych zvierat, o založení a vedení plemennej knihy, založení a vedení plemenného registra, vedení predpísanej evidencie a o overovaní pôvodu hospodárskych zvierat, Rozhodnutím Komisie 90/254/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre schvaľovanie organizácií a združení chovateľov, ktoré zakladajú alebo vedú plemenné knihy pre čistokrvné plemenné ovce a kozy, Rozhodnutím Komisie 90/255/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria pre zápis čistokrvných plemenných oviec a kôz do plemenných kníh; Rozhodnutím Komisie 90/256/EHS, ktorým sa stanovujú metódy pre monitorovanie úžitkovosti a posudzovanie genetickej hodnoty čistokrvných plemenných oviec a kôz, Rozhodnutím Komisie 90/257/EHS, ktorým sa stanovujú kritéria schvaľovania čistokrvných plemenných oviec a kôz a používania ich spermy, vajíčok a embryí na plemenárske účely, Rozhodnutím Komisie 90/258/EHS stanovujúcim zootechnické certifikáty o pôvode čistokrvných plemenných oviec a kôz, ich spermy, vaječných buniek a embryí. Tento šľachtiteľský program je zároveň vypracovaný s ohľadom na Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/1012 o zootechnických a genealogických podmienkach na plemenitbu čistokrvných plemenných zvierat, hybridných plemenných ošípaných a ich zárodočných produktov a na obchodovanie s nimi a ich vstup do Únie a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 652/2014, smernice Rady 89/608/EHS a 90/425/EHS a zrušujú určité akty v oblasti plemenitby zvierat („nariadenie o plemenitbe zvierat“). Napĺňanie tohto šľachtiteľského programu sa musí vykonávať v súlade so štatútom plemenných kníh pre ovce chované na Slovensku. Tento šľachtiteľský program vychádza aj z dlhodobými zásadami v predchádzajúcich štatútoch plemennej knihy pri šľachtení daného plemena na území Slovenskej republiky.

Napĺňanie a dodržiavanie tohto šľachtiteľského programu zaisťuje Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku – družstvo, ako uznaná chovateľská organizácia, ktorá podľa zákona o šľachtení a plemenitbe je poverená Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky vedením plemennej knihy.

Šľachtiteľský program je súbor systematických opatrení a zámerov, vrátane zaznamenávania primárnych údajov, údajov o selekcii a plemenitbe a o výmene plemenných zvierat a ich zárodočných produktov, ktoré boli navrhnuté a realizované s cieľom zachovať alebo posilniť želané fenotypové a genotypové znaky a vlastnosti v rámci cieľovej chovnej populácie. Na základe tohto šľachtiteľského programu sa stanovuje chovný cieľ predmetného plemena. Chovný cieľ sa stanovuje prostredníctvom chovateľských metód, ktoré sú definované pri hodnotení kontroly úžitkovosti.

Cieľom tohto šľachtiteľského programu je zvyšovanie genetickej hodnoty a úžitkovosti jedincov daného plemena na území Slovenskej republiky tak, aby nadväzoval na šľachtiteľské programy a chovné ciele v krajine pôvodu plemena a v ostatných krajinách Európskej únie. Tento šľachtiteľský program sa vzťahuje na územie Slovenskej republiky.

Charakteristika plemena

Známky o chove oviec plemena jacob v oblasti dnešného Egypta a Blízkeho východu sú datované do obdobia približne 1500 rokov p. n. l., vďaka čomu je toto plemeno považované za jedno z najstarších plemien domestikovaných oviec na svete. Plemeno sa v stredoveku rozšírilo zo severnej Afriky do Španielska odkiaľ bolo dovezené na Britské ostrovy, kde sa v 17. storočí chovalo ako okrasné plemeno v zámočných parkoch. Z Anglicka boli ovce plemena jacob importované do Severnej Ameriky a zvyšku sveta.

Jacob môžeme charakterizovať ako primitívne viacrohé (polyceratické) plemeno bielej farby s výraznejšími škvrnami čiernej farby resp. v odtieňoch sivej alebo hnedej farby. Vlna je polohrubá, pružná, pololeská, bez výskytu polopesíkov a pesíkov, sortimentu BC – CD. Tmavá vlna, ktorá vyrastá z čiernej pigmentovanej pokožky je zväčša kratšia ako biela vlna, ktorá vyrastá z bledoružovej pokožky. Tmavá vlna by nemala prevládať na viac ako 40 % tela. Charakteristickým znakom plemena jacob je viacrohosť oboch pohlaví. Zvieratá môžu mať dva, štyri, zriedkavejšie až šesť tmavo až čierne sfarbených rohov. Najčastejší je výskyt štvorrohých zvierat s párom vertikálnych, až 60 cm dlhých rohov a párom oblúkovitých rohov. Hlava je krátka, trojuholníkového tvaru s výraznou čelnou kosťou. Priestor medzi rohmi nesmie pokrývať vlna. Tvárová časť všetkých zvierat by mala byť biela a tvoriť tzv. lampáš. Požadovaný je symetrický tvar lampáša s výraznými čiernymi líniami. Uši sú čierne, stredne dlhé. Pri dospelých ovciach nie je žiaduce ružové sfarbenie mulca. Krk je silný, stredne dlhý plynule prechádzajúci na rovný a široký chrbát. Končatiny sú stredne dlhé, pevné, obrastené bielymi kryciami vlasmi bez výskytu tmavo pigmentovaných vlasov.

Prednosťou plemena je prispôsobivosť k nepriaznivým klimatickým podmienkam vďaka čomu zvieratám vyhovuje oplôtkový pastevný systém. Jahničky je možné pripúšťať vo veku 12 až 14 mesiacov pri minimálnej hmotnosti 40 kg. Plemeno patrí do skupiny záujmových (hobby) plemien.

Úžitkové vlastnosti

Výška bahníc v kohútiku je 51 – 70 cm, pri baranoch 53 – 79 cm. Živá hmotnosť bahníc je 50 – 60 kg, pri baranoch 70 – 90 kg. Plodnosť na obahnenú ovcu sa pohybuje od 160 do 170 %. Priemerný denný prírastok jahniat je 250 – 300 gramov. Dĺžka vlny sortimentu BC – CD (27 – 35 μm) je 8 – 10 cm. Ročná striž vlny bahníc je 3,5 – 4,0 kg a baranov 4,5 – 5,5 kg pri výťažnosti 55 – 60 %.

Postup šľachtenia plemena

Základnou formou šľachtenia je čistokrvná plemenitba, so zámerom aby parametre úžitkovosti u nás chovaných oviec plemena jacob (J) sa čo najrýchlejšie približovali a vyrovnali parametrom, ktoré sú uvádzané v plemennom štandarde. Šľachtenie je založené na výbere geneticky najlepších jedincov do pozície rodičov ďalšej generácie. Základom šľachtiteľskej práce pre správne vytypovanie týchto geneticky najlepších zvierat bude aj naďalej kontrola úžitkovosti. Získané dáta sa pri dostatočne početnej populácii využijú pri odhadoch plemenných hodnôt (ďalej len „PH“) pomocou metódy BLUP Animal Model, ktorá umožní korekciu systematických vplyvov prostredia a využije informácie o všetkých príbuzných jedincov v rodokmeni, čím sa výrazne zvyšuje presnosť a spoľahlivosť odhadu. Pri malej populácii bude odhad PH robený na základe fenotypových hodnôt.

Odhad plemenných hodnôt sa urobí na základe záznamov o veľkosti vrhu bahníc a záznamov zo sledovania hmotnosti jahniat vo veku 80 - 120 dní resp. priemerných denných prírastkov (ďalej len „PDP“) a tiež zo sledovania ukazovateľov charakterizujúcich zmasilosť jahniat (plocha *MLLT*, hrúbka podkožného tuku). Konečným cieľom je stanovenie celkovej PH oviec plemena J zohľadňujúcej ekonomickú váhu jednotlivých ukazovateľov.

Rýchlejší genetický pokrok predpokladá vyššiu intenzitu selekcie. Genetický vývoj populácie je týmto spôsobom zabezpečovaný hlavne výberom plemenných baranov. Keďže sa jedná o málo početnú populáciu, ktorá sa na Slovensku chová len krátke časové obdobie je potrebné rátať s nákupom plemenníkov zo špičkových chovov v EÚ.

Plemenný štandard a chovný cieľ oviec plemena jacob chovaného v SR

Hlavné ukazovatele:

Ukazovateľ		jacob (J)
Základná charakteristika	<i>Plemenný štandard</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Zaujímavé plemeno vhodné pre oplôtkový systém chovu • Obe pohlavia sú viacrohé • Prevládajúce biele sfarbenie s výraznými tmavými škvrnami
Úžitkové zameranie	<i>Plemenný štandard</i>	Zaujímavé plemeno s charakteristickými exteriérovými znakmi
	Chovný cieľ	Upevnenie charakteristických produkčných, reprodukčných a exteriérových znakov
Hmotnosť bahníc	<i>Plemenný štandard</i>	50 – 60 kg
	Chovný cieľ	50 – 60 kg
Hmotnosť plemenných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	70 – 90 kg
	Chovný cieľ	70 – 90 kg
*Hmotnosť jariek	<i>Plemenný štandard</i>	40 kg
**Hmotnosť aukčných baranov	<i>Plemenný štandard</i>	60 kg
	Chovný cieľ	65 kg
PDP jahniat do odstavu – jahničky	<i>Plemenný štandard</i>	0,250 kg
	Chovný cieľ	0,300 kg
PDP jahniat do odstavu –baránky	<i>Plemenný štandard</i>	0,260 kg
	Chovný cieľ	0,310 kg
Jemnosť vlny	<i>Plemenný štandard</i>	27 – 35 µm sortiment BC až CD
Plodnosť na obahnenú ovcu	<i>Plemenný štandard</i>	160 %
	Chovný cieľ	170 %

*hmotnosť jahničiek do 1 roka musí byť minimálne 2/3 živej hmotnosti bahníc

**uvádzaná hmotnosť sa týka baranov vo veku nad 1 rok, do 1 roka musí mať baran minimálne 2/3 živej hmotnosti aukčného barana